

5.22 Učební osnovy: **Seminář a cvičení z matematiky**

Podle těchto učebních osnov se vyučuje od školního roku 2024/2025. Zpracování osnov předmětu Seminář a cvičení z matematiky koordinovali Mgr. Petr Spisar a Mgr. Tomáš Hrdlička.

Časová dotace:

Vyšší gymnázium:	5.N	2 hodiny	3.V	2 hodiny
	6.N	2 hodiny	4.V	2 hodiny

Celková hodinová dotace vyššího gymnázia je 4 hodiny.

Charakteristika předmětu

Na povinné hodiny matematiky navazuje od třetího ročníku vyššího gymnázia dvouletý volitelný seminář, který dává prostor pro nadstandardní látku i nové metody. Jeho obsah se aktuálně obměňuje podle požadavků a zaměření žáků. Jeho cílem je prohloubení učiva matematiky, rozšíření o nová témata a prohloubení vztahů mezi matematikou a přírodními vědami.

Učivo je logicky zařazováno tak, aby kopírovalo již probrané učivo matematiky a pomohlo tak studentům utřídit si již získané znalosti pro přípravu k maturitě.

Důraz je kladen na dobré pochopení matematických pojmů, na zvládnutí matematických dovedností, geometrickou představivost, schopnost abstrakce a logického myšlení. Výuka rovněž zahrnuje schopnost tvořivě pracovat s informacemi, dovednost formulovat a argumentovat a aplikovat získané znalosti v ostatních vědeckých disciplínách i v běžném životě.

Cíle předmětu

Ve výuce je obecně cílem osvojení základních matematických pojmů, rozvoj aktivního a tvořivého porozumění kvantitativních nebo prostorových vztahů. Zejména výuka umožňuje zařazení nadstandardních témat z matematiky a systematickou přípravu k maturitní zkoušce z matematiky a další studium na vysoké škole.

Organizační vymezení předmětu

Výuka je vedena v běžných učebnách ve dvouhodinových blocích. K procvičování některých témat bývá využívána počítačová učebna.

Výchovné a vzdělávací strategie

Výuka probíhá převážně metodou diskuse o nových tématech a řešení známých úloh, bývá doplněna samostatnou nebo skupinovou prací.

V hodinách semináře a cvičení z matematiky utváříme a rozvíjíme klíčové kompetence:

Kompetence k učení

Žák si osvojuje matematické pojmy, symboly a odbornou terminologii, aktivně řeší matematické úkoly a problém, vyhledává a třídí informace, uvádí do souvislosti nově nabyté poznatky s praxí.

5.22 Učební osnovy: *Seminář a cvičení z matematiky*

Kompetence k řešení problému

Žák navrhuje postupy a řešení, diskutuje o nich, vnímá a rozpozná problém a hledá nejvhodnější způsob řešení, využívá náčrty a schémata, odvozuje některé vzorce a používá je během řešení úloh.

Kompetence komunikativní

Žák si osvojuje odbornou terminologii, vyjadřuje se věcně a srozumitelně, komentuje svůj postup řešení u tabule, využívá internet a další informační technologie.

Kompetence sociální a personální

Žák posiluje své sebevědomí, respektuje pravidla práce v týmu a sám ovlivňuje kvalitu společné práce.

Kompetence občanské

Žák zodpovědně přistupuje ke studiu a plnění svých povinností, umí být tolerantní i kritický k názorům jiných žáků a svých vlastních.

Kompetence pracovní

Žák je schopen pracovní koncentrace, dokáže zhodnotit výsledky své práce, hledá vlastní řešení nebo pracuje podle předem stanoveného postupu, využívá nabyté znalosti při přípravě na další vzdělání a profesní zaměření.

Kompetence digitální

Žák ovládá potřebnou sadu digitálních zařízení a aplikací a využívá je při školní práci, digitální technologie využívá k rutinní činnosti, zefektivnění svých pracovních postupů.

5.22 Učební osnovy: *Seminář a cvičení z matematiky*

Roč	Výstup	Učivo	Průřezová témata mezipředmětové vztahy, poznámky	PT druH
3. VG	- čte a zapisuje tvrzení v symbolickém jazyce matematiky - provádí správně operace s množinami, množiny využívá při řešení úloh - řeší slovní úlohy užitím Vennových diagramů - pracuje správně s výroky, užívá správně logické spojky a kvantifikátory - přesně formuluje své myšlenky a srozumitelně se vyjadřuje - vhodnými metodami provádí důkazy matematických vět	3NV1 Množiny a výroky - Množiny, operace s množinami (sjednocení, průnik, rozdíl množin, doplněk množiny v množině, podmnožina, rovnost množin, Vennovy diagramy) - Operace s výroky, obměněná implikace, obrácená implikace, negace, řešení slovních úloh užitím výrokové logiky - Přímý důkaz, nepřímý důkaz, důkaz sporem	- Budoucí široké užití v technických disciplínách - Řešení slovních úloh z praxe	P 12
	- provádí operace s mocninami, upravuje číselné výrazy - efektivně upravuje výrazy s proměnnými, určuje definiční obor výrazů - rozkládá mnohočleny na součin vytýkáním a užitím vzorců	3NV2 Mocniny, mnohočleny, lomené výrazy - Mocniny s přirozeným a celým exponentem - Mnohočleny, rozklad mnohočlenů - Lomené výrazy, početní operace s nimi - Vyjádření neznámé ze vzorce	- Ch, F vyjádření neznámé ze vzorců	P 12
	- řeší lineární a kvadratické rovnice, nerovnice a jejich soustavy, diskutuje řešitelnost nebo počet řešení - rozlišuje ekvivalentní a neekvivalentní úpravy, zdůvodní, kdy je zkouška nutnou součástí řešení, geometricky interpretuje číselné, algebraické a funkční vztahy, graficky znázorňuje řešení rovnic, nerovnic a jejich soustav - analyzuje a řeší problémy, v nichž aplikuje řešení lineárních a kvadratických rovnic a jejich soustav	3NV3 Základní typy rovnic a nerovnic - Lineární rovnice a nerovnice - Rovnice a nerovnice s absolutní hodnotou - Soustavy lineárních rovnic a nerovnic - Kvadratická rovnice a nerovnice - Rovnice s neznámou ve jmenovateli a pod odmocninou - Lineární a kvadratická rovnice s parametrem - Reciproké rovnice	- Řešení slovních úloh z praxe	P 12
	- řeší konstrukční úlohy užitím množin všech bodů dané vlastnosti, pomocí konstrukce délek úseček daných výrazem	3NV4 Konstrukční úlohy - Konstrukční úlohy řešené pomocí množin bodů daných vlastností - Konstrukce na základě výpočtu		
	- využívá náčrt při řešení rovinného problému	3NV5 Zobrazení v rovině		

5.22 Učební osnovy: **Seminář a cvičení z matematiky**

	- řeší konstrukční úlohy pomocí shodných zobrazení a stejnolehlosti	- Shodná zobrazení: identita, osová a středová souměrnost, posunutí, otočení, skládání osových souměrností; - Podobná zobrazení: stejnolehlost - Konstrukční úlohy řešené pomocí shodných a podobných zobrazení		
	- načrtne grafy elementárních funkcí (v základním i posunutém tvaru) a určí jejich vlastnosti - formuluje a zdůvodňuje vlastnosti studovaných funkcí - využívá poznatky o funkcích při řešení rovnic	3NV6 Funkce - Pojem funkce, definiční obor, obor hodnot, složená funkce, vlastnosti funkcí - Lineární funkce - Funkce absolutní hodnota - Kvadratická funkce - Nepřímá úměrnost, racionální lomená funkce - Mocninné funkce - Exponenciální a logaritmické funkce - Exponenciální a logaritmické rovnice	- užití logaritmů k výpočtům v chemii a ve fyzice	P 12
	- v úlohách aplikuje funkční vztahy a úpravu výrazů, pracuje s proměnnými a iracionálními čísly - řeší planimetrické a stereometrické problémy motivované praxí -	3NV7 Goniometrické funkce a trigonometrie - Goniometrické funkce a jejich grafy - Goniometrické vzorce, vztahy mezi hodnotami goniometrických funkcí - Goniometrické rovnice - Sinová a kosinová věta, užití trigonometrických vzorců v úlohách z praxe	- F: skládání sil - Řešení slovních úloh z praxe	P 12
	- ovládá operace s komplexními čísly v algebraickém a goniometrickém tvaru, při řešení úloh umí využít rovnosti komplexních čísel - vysvětlí vzájemné přiřazení komplexních čísel a bodů Gaussovy roviny, geometrický význam absolutní hodnoty a argumentu komplexního čísla - řeší kvadratické a binomické rovnice v oboru komplexních čísel	3NV8 Komplexní čísla - Početní výkony s komplexními čísly v algebraickém a goniometrickém a exponenciálním tvaru - Moivreova věta - Binomická rovnice - Kvadratická rovnice s reálnými a komplexními koeficienty	- Budoucí široké užití v technických disciplínách	
4. VG	- zobrazí ve volné rovnoběžné projekci hranol a jehlan, sestrojí a zobrazí rovinný řez těchto těles nebo jejich průnik s přímkou	4NV1 Stereometrie - Polohové a metrické vlastnosti - Volné rovnoběžné promítání, určení řezu těles rovinou a průnik přímky s rovinou		P 15

5.22 Učební osnovy: *Seminář a cvičení z matematiky*

<ul style="list-style-type: none"> - určuje vzdálenosti odchylky geometrických útvarů - využívá náčrt při řešení prostorového problému - v úlohách početní geometrie aplikuje funkční vztahy, trigonometrii a úpravy výrazů 	<ul style="list-style-type: none"> - Příčka mimoběžek - Metrické vztahy prostorových útvarů řešené stereometricky (vzdálenosti a odchylky rovinných a prostorových útvarů) 		
<ul style="list-style-type: none"> - řeší stereometrické problémy motivované praxí 	<p>4NV2 Tělesa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tělesa: hranol, jehlan, čtyřstěn, válec, kužel, koule; mnohostěny, povrchy a objemy těles a jejich částí 	<ul style="list-style-type: none"> - Řešení slovních úloh z praxe 	<p>P 12</p>
<ul style="list-style-type: none"> - řeší analyticky polohové a metrické úlohy o lineárních útvarech v rovině a v prostoru - využívá metod analytické geometrie při řešení komplexních úloh a problémů 	<p>4NV3 Analytická geometrie v rovině a v prostoru</p> <ul style="list-style-type: none"> - Souřadnice, vektory - Polohové vztahy dvou přímek, přímky a roviny a dvou rovin řešené analyticky - Metrické vztahy prostorových útvarů řešené analyticky (vzdálenost bodů, bodu od přímky, bodu od roviny, dvou rovnoběžných přímek, přímky od roviny s ní rovnoběžné, dvou rovnoběžných rovin; odchylka dvou přímek, přímky od roviny, dvou rovin) 	<ul style="list-style-type: none"> - F: vektorové veličiny rychlost, zrychlení 	
<ul style="list-style-type: none"> - využívá charakteristické vlastnosti kuželoseček k určení analytického vyjádření - z analytického vyjádření (z osové nebo vrcholové rovnice) určí základní údaje o kuželosečce - řeší analyticky úlohy na vzájemnou polohu přímky a kuželosečky (diskusí znaménka diskriminantu kvadratické rovnice) 	<p>4NV4 Kuželosečky a kulová plocha</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kružnice, elipsa, parabola a hyperbola: ohniskové definice kuželoseček, rovnice kuželoseček - Vzájemná poloha přímky a kuželosečky - Tečna kuželosečky a její rovnice - Kulová plocha 		<p>P 12</p>
<ul style="list-style-type: none"> - řeší reálné problémy s kombinatorickým podtextem (charakterizuje možné případy, vytváří model pomocí kombinatorických skupin a určuje jejich počet) - upravuje výrazy s faktoriály a kombinačními čísly - využívá kombinatorické postupy při výpočtu pravděpodobnosti - diskutuje a kriticky zhodnotí statistické informace a daná statistická sdělení, vytváří a 	<p>4NV5 Kombinatorika, pravděpodobnost a statistika</p> <ul style="list-style-type: none"> - Variace, permutace a kombinace bez opakování a s opakováním - Faktoriál, kombinační číslo, binomická věta, Pascalův trojúhelník - Pravděpodobnost – náhodný jev a jeho pravděpodobnost, pravděpodobnost sjednocení a průniku jevů, nezávislost jevů, podmíněná pravděpodobnost - Práce s daty – analýza a zpracování dat v různých prezentacích, statistický soubor a jeho charakteristiky 	<ul style="list-style-type: none"> - Budoucí široké užití v technických disciplínách - Mediální produkty a jejich významy - Uživatelé - F, Ch: zpracování dat, protokoly z laboratorních prací, chyby měření 	<p>P 12</p> <p>P 52</p> <p>P 53</p>

5.22 Učební osnovy: *Seminář a cvičení z matematiky*

	<p>vyhodnocuje závěry a předpovědi (hypotézy) na základě dat</p> <ul style="list-style-type: none"> - volí a užívá vhodné statistické metody k analýze a zpracování dat (využívá výpočetní techniku) - reprezentuje graficky soubory dat, čte a interpretuje tabulky, diagramy a grafy 			
	<ul style="list-style-type: none"> - řeší aplikační úlohy s využitím poznatků o posloupnostech - interpretuje z funkčního hlediska složené úrokování, aplikuje exponenciální funkci a geometrickou posloupnost ve finanční matematice - vysvětlí pojmy nekonečná řada a součet nekonečné řady; pomocí základních kritérií konvergence určí chování jednodušších řad 	<p>4NV6 Posloupnosti a řady</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aritmetická a geometrická posloupnost - Finanční matematika - Nekonečná geometrická řada, její součet, podmínky konvergence 	<ul style="list-style-type: none"> - Řešení slovních úloh z praxe - Finanční matematika 	<p>P 12</p> <p>P 14</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - aplikuje znalosti limit a derivací funkce při vyšetřování průběhu funkce 	<p>4NV7 Diferenciální počet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monotónnost funkce, lokální a globální extrémy - Konvexnost a konkávnost funkce, inflexní body - Asymptota bez směrnice a se směrnicí - Vyšetřování průběhu funkce 	<ul style="list-style-type: none"> - Budoucí široké užití v technických disciplínách 	<p>P 12</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - vypočítá určitý integrál složitějších funkcí - aplikuje znalosti výpočtu určitého integrálu v geometrii 	<p>4NV8 Integrální počet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Integrace úpravou integrandu, metodou per partes a metodou substituční, rozklad na parciální zlomky - Určitý integrál: výpočet - Aplikace určitého integrálu v geometrii a fyzice 	<ul style="list-style-type: none"> - Budoucí široké užití v technických disciplínách - Řešení slovních úloh z praxe 	<p>P 12</p>